

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte
Pilna laika studijas
Pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programma
“Skolotājs”
2. kurss

Diāna Stepuļonoka

**Uzvedības paradumu veicināšana 5-6 gadus veciem bērniem
pirmsskolas izglītības iestādes dienas ritā**

Kvalifikācijas darbs

Darba vadītājs

Profesore
Akadēmiskais amats

Dr.paed.
Zinātniskais /
akadēmiskais grāds

Anna Līduma
Vārds, uzvārds

Paraksts

RĪGA 2022

Anotācija

Kvalifikācijas darba temats ir „Uzvedības paradumu veicināšana 5-6 gadus veciem bērniem pirmsskolas izglītības iestādes dienas ritā”.

Kvalifikācijas darba autore ir Diāna Stepuļonoka.

Pētījuma mērķis - pētīt 5-6 gadus vecu bērnu uzvedības paradumus pirmsskolas iestādes dienas ritā.

Teorētiskajā daļā autore analizēja literatūru par 5-6 gadus vecu bērnu uzvedības paradumiem un pirmsskolas izglītības iestādēs dienas ritu. Empiriskajā daļā autore veica pētījumu pirmsskolas izglītības iestādē dienas ritā par bērnu uzvedības paradumu izmaiņām un analizēja to. Pētījuma rezultātā autore secināja, ka 5-6 gadu vecu bērnu pieklājīgas uzvedības paradumi tiek veicināti, ja: skolotājs nodrošina saturu bērnu uzvedības paradumu sekmēšanai; bērni ievēro uzvedības noteikumus un reflektē par to; pirmsskolas izglītības iestādes vide ir bērnu atbalstoša.

Kvalifikācijas darba apjoms: pētījuma darbs (30), 7 attēli, 1 tabula, bibliogrāfiskā saraksta vienību skaits - 16.

Atslēgas vārdi: 5-6 gadus veci bērni, uzvedības paradumi, veicināšana.

Annotation

The topic of the qualification paper is “Promotion of Behavioral Habits for 5-6 Year Old Children in the Morning of a Preschool Education Institution”.

The author of the qualification paper is Diāna Stepuļonoka.

The aim of the study is - to study the behavioral habits of 5-6 year old children in the morning of a preschool institution.

In the theoretical part, the author analyzed the literature on the behavioral habits of 5-6 year old children and the daily routine in pre-school educational institutions. In the empirical part, the author conducted a study in a pre-school in the morning on changes in children's behavioral habits and analyzed it.

As a result of the research, the author concluded that the polite behavior habits of 5-6 year old children are promoted if: the teacher provides content to promote children's behavioral habits; children follow the rules of behavior and reflect on it; the environment of the pre-school educational institution is supportive of children.

Volume of qualification work: research work (30), 7 figures, 1 table, number of bibliographic list items - 16.

Keywords: 5-6 years old children, behavioral habits, promotion

Saturs

Ievads.....	5
1. Teorētiskais pamatojums 5-6 gadus vecu bērnu uzvedības paradumiem pirmsskolas izglītības iestādēs dienas ritā.....	7
1.1. 5-6 gadus vecu bērnu uzvedības paradumu būtība un raksturojums.....	7
1.2. Uzvedības paradumu kritēriji un rādītāji 5-6 gadus veciem bērniem.....	12
1.3. Pirmsskolas izglītības iestādēs dienas rita saturs 5-6 gadus vecu bērnu paradumu veicināšanai.....	13
2. Empīriskais pētījums par uzvedības paradumu veidošanos 5-6 gadu veciem bērniem pirmsskolas izglītības iestādēs dienas ritā.....	17
2.1. Pētījuma metodoloģija un bērnu paradumu sākotnējais konstatējums.....	17
2.2. Uzvedības paradumu veicināšanas saturs bērnu darbībā.....	20
2.3. Pētījuma datu analīze par bērnu uzvedības paradumu izmaiņām.....	23
Secinājumi.....	27
Priekšlikumi.....	28
Literatūras un avotu saraksts.....	29
Pielikumi.....	31

Ievads

Darba temats ir aktuāls, jo uzvedības kultūras audzināšana ir vissvarīgākais personības veidošanās procesa aspekts, cilvēka morālo vērtību attīstība. Tas ietver morālo īpašību veidošanos un spēju dzīvot saskaņā ar morāles principiem, normām un likumiem, kad morālā pārliecība tiek iemiesota reālos darbos un rīcībā.

Novērojumi pirmsskolas izglītības iestādes dienas ritā rāda, ka bērna uzvedības kultūras audzināšana tiek uztverta kā sabiedrības noteikto uzvedības modeļu asimilācijas process, kā rezultātā šie modeļi kļūst par bērna uzvedības regulatoriem. Individuālās uzvedības kultūras audzināšanā ir vairākas sastāvdaļas: morālā uzvedība, morālās zināšanas un idejas.

Pedagoģijas zinātnē (Špona, 2006) ir norādīts, ka paradumi kā automatizēta darbība veidojas no mazotnes un nostiprinās sistemātiskos vingrinājumos, uzkrājot pieredzi un iegūstot zināšanas. V. Zelmenis (2000) ir uzsvēris, ka paradumu pamatā ir vajadzības izpildīt attiecīgas darbības noteiktā veidā, laikā un apstākļos.

Bija nepieciešams pētīt literatūru par uzvedības paradumiem. Tāpēc pētījuma temats ir **Uzvedības paradumu veicināšana 5-6 gadus veciem bērniem pirmsskolas izglītības iestādes dienas ritā.**

Pētījuma objekts - pirmsskolas izglītības iestādes dienas rits

Pētījuma priekšmets - 5-6 gadus vecu bērnu uzvedības paradumi

Pētījuma mērķis - pētīt 5-6 gadus vecu bērnu uzvedības paradumus pirmsskolas iestādes dienas ritā.

Pētījuma jautājumi:

Kādu saturu skolotājam ir jāveido bērnu paradumu veicināšanai pirmsskolas izglītības dienas ritā?

Kāds saturs veicinās 5-6 gadus vecu bērnu paradumus pirmsskolas izglītības iestādes dienas ritā?

Pētījuma hipotēze: 5-6 gadu vecu bērnu pieklājīgas uzvedības paradumi tiek veicināti, ja:

- skolotājs nodrošina saturu bērnu uzvedības paradumu sekmēšanai;
- bērni ievēro uzvedības noteikumus un reflektē par to;
- pirmsskolas izglītības iestādes vide ir bērnu atbalstoša.

Pētījuma uzdevumi:

1. Analizēt literatūru par 5-6 gadus vecu bērnu uzvedības paradumiem un pirmsskolas izglītības iestādēs dienas ritu.
2. Izstrādāt kritērijus un rādītājus 5-6 gadu vecu bērnu uzvedības paradumu līmeņa noteikšanai.
3. Veikt empīrisko pētījumu pirmsskolas izglītības iestādē dienas rītā par bērnu uzvedības paradumu izmaiņām un analizēt to.

Teorētiskās metodes:

- literatūras analīze.

Empīriskās metodes:

- novērošana;
- izmēģinājuma darbība.

Pētījuma bāze - pirmsskolas izglītības iestāde „X”, pētījumā piedalījās 5 - 6 gadus veci 16 bērni.

1. Teorētiskais pamatojums 5-6 gadus vecu bērnu uzvedības paradumiem pirmsskolas izglītības iestādēs dienas ritā

1.1. 5-6 gadus vecu bērnu uzvedības paradumu būtība un raksturojums

Viens no pirmsskolas vecuma bērna personības attīstības pamatuzdevumiem ir sociālās pasaules apgūšanas uzdevums. Šis uzdevums tiek realizēts, asimilējot normu un uzvedības noteikumu sistēmu sabiedrībā, veidojot individuālus uzvedības modeļus, ņemot vērā mijiedarbības sociālā konteksta specifiku, attīstot sociālās uzvedības un parstāvības elastību un sociālās pieredzes paplašināšanu.

Pirmsskolas vecumposmā tiek apgūtas ētikas normas. Bērns mācās novērtēt savu rīcību, vadoties pēc morāles normām, un pakļaut to šīm normām. Šī vecumposma sākumā bērns spēj novērtēt tikai svešu rīcību, parasti citu bērnu, vai literatūras un filmu varoņu rīcību. Turklāt to bērnu un varoņu rīcība, kuri bērnam ir simpātiski, parasti tiek novērtēta pozitīvi. Tādējādi bērna morālos spriedumus vēl spēcīgi ietekmē viņa emocionālā sfēra, tādēļ tie bieži nav objektīvi. Pirmsskolas vecumposma vidū bērni spēj objektīvi novērtēt svešu rīcību, neskatoties uz savu emocionālo attieksmi pret tiem. Turklāt pakāpeniski veidojas spēja novērtēt arī savu rīcību no morāles viedokļa un sekot morāles normām savā uzvedībā. Sāk veidoties pienākuma apziņa.

Franču zinātnieks L. Kolbergs par galveno personības attīstības virzītājspēku postulē morālo normu apguvi, integrāciju savā personībā (Kohlberg, 1981). Bērns ir spējīgs ievērot morāles normas arī attiecībā pret citiem bērniem, kaut gan parasti dara to izlases veidā – morāles normas tiek ievērotas attiecībā pret tiem vienaudžiem, kuri patīk bērnam. Piemēram, bērns var būt ļoti devīgs un izpalīdzīgs attiecībā pret to vienaudzi, kurš izraisa viņā līdzjūtību (Kohlberg 1981,56lpp). Cits cilvēks pieaugušais ar savu uzvedību un smaidīgu sejas izraisa simpātiju un uzcītību maza bērna.

Morāles normu apguve un socializācija norit vieglāk, ja bērnam ir ciešs emocionāls kontakts ar kādu no vecākiem. Bērni labprāt cenšas atdarināt gādīgus, nevis vienaldzīgus vecākus. Svarīgi, lai bērni saņem no vecākiem paskaidrojumu par to, kāpēc bērna rīcība tiek novērtēta noteiktā veidā (Kalvāns 2018). No vecāku puses ir jābūt draudzīgiem attiecībās ar bērnu, jo bērns ir mazs cilvēks, ir jāievēro viņu vēlmes, jo bērnam, tāpat kā pieaugušajiem, ir savas vajadzības un prasības.

Personīgo lietu pārzināšana, bērna spēja pašam apgērbties un apaut kājas palīdz par sevi parūpēties un justies ērti un droši. Pedagogi palīdzēs apgērbties tiem bērniem, kas to vēl neprot. Vecāku uzdevums būtu veicināt šo prasmju attīstību, pēc iespējas biežāk ļaujot bērnam pašam apgērbties pirms iešanas ārā no mājas, kā arī vakaros un rītos. Pirms svētkiem

aiciniet bērnu izvēlēties svētku tērpu pašam, skaidrot, kāpēc jāvalkā īpašs apģērbs svētkos un citos gadījumos. Pašam savs penālis rakstāmpiederumiem, paša sakārtota darba vieta vai izvēlēts apģērbs veicina gan bērna patstāvību, gan pašapziņu (Bērns sešu gadu vecumā: no rotaļām līdz mācībām). Bērnam jāapgūst patstāvīgas iemaņas ģērbties un pašapkalpot sevi. Lai to sasniegtu, vecākiem ir jābūt pacietīgiem un jāatrod pietiekamu laiku, lai bērns varētu paspēt apģērbties. Jāņem vērā sava bērna rakstura īpašības. Ja bērns ir lēnīgs, būs vajadzīgs vairāk laika, lai viņš apģērbtos un paēstu.

Ikdienas saziņas procesā ar vienaudžiem bērni mācās dzīvot komandā, praktiski apgūst morālos uzvedības standartus, kas palīdz regulēt attiecības ar citiem. Strādājot ar bērniem, pedagogi lielu uzmanību pievērš viņu uzvedības veidošanai klasē, spēlēs, darbā un nepietiekami izvērtē ikdienas sadzīves aktivitāšu iespējas, nereti ejot garām tehniskajām un pedagoģiskajām vērtībām, kas slēpjas pirmsskolas iestādes ikdiena. Tā kā bērni bērnudārzu apmeklē gadiem ilgi, ir iespēja viņus vingrināt labā uzvedībā atkārtoti, un tas veicina ieradumu veidošanos (Vecākā pirmsskolas vecuma bērnu uzvedības kultūras audzināšana). Bērnudārzā bērns iemācās sadzīvot ar vienaudžiem.

Apzinoties noteikumu vērtību, bērni sāk tos aktīvi lietot, un pamazām šo noteikumu ievērošana kļūst par viņu uzvedības normu. Kultūras paradumu veidošana sākas ar kārtīguma un tīrības audzināšanu. Jau no trīs gadu vecuma bērns ar pieaugušo palīdzību var ģērbties pats, saklāt gultu un palīdzēt uzkopt istabu. Ēšanas kultūra, prasme kulturāli ēst ir viena no pirmajām prasmēm, kas jāaudzina bērnam. Pirms ēšanas noteikti nomazgājiet rokas, protiet lietot karoti, dakšīņu, ēšanas laikā nenotraipīt galdautus un drēbes – to visu var audzināt tikai ar pastāvīgu uzraudzību un sistemātiskiem pieaugušo norādījumiem (Vecākā pirmsskolas vecuma bērnu uzvedības kultūras audzināšana).

Pirmsskolas vecuma bērna uzvedības kultūras jēdzienu var definēt kā stabilu ikdienas uzvedības formu kopumu, kas sabiedrībai noder ikdienā, saziņā, dažādās aktivitātēs. Darbības kultūra izpaužas bērna uzvedībā nodarbībās, spēlēs, darba uzdevumu izpildes laikā. Veidot bērnam darbības kultūru nozīmē audzināt viņu prasmē uzturēt kārtībā vietu, kur viņš strādā, mācās, spēlējas; ieradums pabeigt iesāktos darbus, sarūpēt rotaļlietas, lietas, grāmatas (Vecākā pirmsskolas vecuma bērnu uzvedības kultūras audzināšana).

Kamēr šķiet, ka bērni runā pieklājīgi no personas agrā vecumā mazāk zināms, vai viņi saprot pieklājīgu runu. Pārbaudīt bērnu izpratni par pieklājību runa ir svarīga vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, bērniem pieklājīga runas izpratne var atklāt viņu secināmās spējas, kas ir vispārīgākas pragmatiskas izpratnes pamatā: iet pārsniedzot burtiski teikto, lai secinātu, kas bija paredzēts. Piemēram, bērniem ir jāsaprot, ka, sakot “var vai tu atver logu?” runātājs burtiski neapšaubā klausītāja spēju atvērt logu, bet gan vēlas izteikt pieklājīgu lūgumu.

Tādējādi saprotot, ko bērni Piekļājības runas izpratne var palīdzēt redzēt, kā bērni spēj secināt runātāja nodomus aiz izteikumiem (Yoon and Frank).

Vecākajā pirmsskolas vecumā bērns mācās regulēt savas aktivitātes brīvdienās, ātri un organizēti veikt higiēnu procedūras utt. Tas būs labs pamats, lai attīstītu viņa efektīvas darba organizācijas prasmes. Lai noteiktu sasniegto darba aktivitātes kultūras audzināšanu, var izmantot tādas rādītājus kā bērna darba spējas un vēlme, interese par veikto darbu, tā mērķa un saprātīgās nozīmes izpratne; aktivitāte, patstāvība; stiprības izpausme. gribas pūles, lai sasniegtu vajadzīgo rezultātu; savstarpēja palīdzība komandas darbā (Vecākā pirmsskolas vecuma bērnu uzvedības kultūras audzināšana).

Komunikācijas kultūra - nodrošina bērna normu ieviešanu saziņā ar pieaugušajiem un vienaudžiem, pamatojoties uz cieņu un labo gribu, izmantojot atbilstošu vārdu krājumu un uzrunas normas, kā arī pieklājīgu uzvedību sabiedriskās vietās, ikdienas dzīvē. Komunikācijas kultūra ietver ne tikai pareizu rīcību, bet arī atturēšanos no darbībām un vārdiem, kas konkrētajā situācijā nav piemēroti. Komunikācijas kultūra obligāti ietver runas kultūru. Runas kultūra paredz, ka bērnam ir pietiekams vārdu krājums, prasme runāt taktiski, saglabājot mierīgu toni. Runas kultūras apgušana veicina bērnu aktīvu saziņu kopīgās spēlēs, lielā mērā novērš konfliktus starp viņiem (Vecākā pirmsskolas vecuma bērnu uzvedības kultūras audzināšana). Pirmsskolas vecumā bērni turpina apgūt saskarsmes prasmes un iemaņas ar pieaugušajiem un vienaudžiem, apgūst saskarsmes normas un etalonus (Svence 1999, 94).

Kultūras un higiēnas prasmes ir svarīga uzvedības kultūras sastāvdaļa. Kārtības nepieciešamību, sejas, roku, ķermeņa, frizūru, apģērbu, apavu kopšanu nosaka ne tikai higiēnas prasības, bet arī cilvēku attiecību normas. Pārtikas kultūras mēdz dēvēt par higiēnas paradumiem, taču to nozīme nav tikai fizioloģisko vajadzību apmierināšanā. Tam ir ētiska nozīme – galu galā uzvedība pie galda balstās uz cieņu pret blakus sēdošajiem un arī pret tiem, kas gatavoja ēdienu. Jau no pirmsskolas vecuma bērniem jāiemācās noteikti ieradumi: ēšanas laikā nedrīkst likt elkoņus uz galda, jāēd ar aizvērtu muti, kārtīgi sakošļājot ēdienu. Ēšanas kultūras apguve pirmsskolas vecuma bērniem nav viegls uzdevums, taču šīs prasmes ir jāattīsta, ir jānodrošina, lai bērni ēd ar prieku, ar apetīti un glīti (Vecākā pirmsskolas vecuma bērnu uzvedības kultūras audzināšana).

Piekļājība rotā cilvēku, padara viņu pievilcīgu, raisa līdzjūtību citos. "Nekas nemaksā tik maz un netiek novērtēts tik dārgi kā pieklājība. Bez tās nav iespējams iedomāties cilvēku attiecības. Bērnu pieklājības pamatā ir jābūt sirsnībā, labestībā, cieņā pret citiem. Piekļājība iegūst cenu, ja tā izpaužas bērnam pēc sirds pavēles.

Nepieciešams nosacījums bērna vispusīgai attīstībai ir tādas bērnu sabiedrības klātbūtne, kurā veidojas jauna cilvēka iezīmes: kolektīvisms, partnerība, savstarpēja palīdzība,

atturība, sociālās uzvedības prasmes. Sazinoties ar vienaudžiem, bērns iemācīsies strādāt, iesaistīties, sasniegt mērķi. Bērns tiek audzināts dzīves situācijās, kas rodas bērnu savstarpējās komunikācijas rezultātā. Bērna sagatavošana dzīvei pieaugušo vidū sākas ar viņa spēju veidot attiecības ar vienaudžiem: no sākuma, bērnudārzā un skolā, pēc tam atsevišķi bērni un atbilstošās izpausmes - atņē, klaigā utt. Kad bērns sāk saprast, ka viņam blakus ir citādi bērni, ka viņa vēlmes ir jāsamēro ar citu vēlmēm, tad ir svarīgi apgūt nepieciešamās komunikācijas formas (Vecākā pirmsskolas vecuma bērnu uzvedības kultūras audzināšana).

Ir lietderīgi apvienot bērnus ar lietām, kas liek viņiem kopā priecāties, piedzīvot, izjust gandarījumu un izrādīt labvēlību. Interesantā, notikumiem bagātā dzīvē bērnu savstarpējā saskarsme iegūst īpašu atturību. Skolotāja izmanto dažādus paņēmienus, kas palīdz dažādot bērnu ikdienu Piemēram: no rīta satiec viņus ar draudzīgu smaidu, centies aizraut ar kādu interesantu rotaļlietu.

Galvenā komunikācija - "bērns-bērns", "bērns-bērni" notiek pēc paša motivācijas, jo dzīve vienaudžu sabiedrībā nostāda skolēnu tādos apstākļos, lai kaut ko kopīgi dalītos: strādā, spēlēj, māc, konsultēj, palīdz - vārdu sakot, risiniet savas mazās lietas.

Pieaugušo uzdevums ir virzīt bērnu attiecības tā, lai šīs attiecības veicinātu kolektīvisma iemaņu veidošanos. Ir svarīgi bērnam ieaudzināt elementāru komunikācijas kultūru un paradumus, kas palīdz viņam nodibināt kontaktus ar vienaudžiem: spēju sarunāties bez kliegšanas un strīdiem, pieklājīgi izteikt lūgumus; ja nepieciešams, piekāpties un gaidīt; dalīties ar rotaļlietām, mierīgi runāt, netraucēt spēlēt. ar trokšņainu ielaušanos. Bērni ar pieaugušā draudzīgu atbalstu gūst pieredzi pozitīvai saskarsmei un labiem paradumiem (Vecākā pirmsskolas vecuma bērnu uzvedības kultūras audzināšana).

Pirmsskolas periodā bērns apgūst darbības kultūras prasmes ar priekšmetiem spēlēs, darbā, klasē, t.i. darbības procesā. Spēlējot, mācoties, veicot reālus darba uzdevumus mājās un bērnudārzā vienaudžu sabiedrībā, bērns apgūst pozitīvu attiecību pieredzi ar cilvēkiem, darbu, lietām.

Ir nepieciešams bērnam ieaudzināt paradumu pareizi rīkoties ar rotaļlietām, grāmatām, rokasgrāmatām, personīgajām mantām, rūpēties par sabiedrisko īpašumu; veidot prasmes, kas saistītas ar gatavošanos gaidāmajai aktivitātei (spēles, nodarbības, darbs), t.i. iemācīt bērnam sagatavot darbavietu un visus nepieciešamos priekšmetus un materiālus, ar kuriem viņš spēlēsies un nodarbosies; Nodarbības noslēgumā: sakārtot savu darbavietu, rūpīgi sakopt aiz sevis lietoto, rotaļlietas, grāmatas, izglītojošus materiālus nolikt tādā formā un tādā kārtībā, lai nākamajā reizē nodrošinātu to drošību un ērtu lietošanu; darbavieta kārtībā, pēc nodarbībām ar mālu vai darba uzdevumiem nomazgājiet rokas. Vecākiem pirmsskolas vecuma bērniem

tiek mācītas elementāras iemaņas brīvā laika organizēšanai atbilstoši dzīves rutīnai mājās un bērnudārzā, vēlmi nodarboties ar lietderīgām aktivitātēm (Vecākā pirmsskolas vecuma bērnu uzvedības kultūras audzināšana).

Ir svarīgi iemācīt bērniem izturēties pret valsts īpašumu tā, it kā tas būtu viņu personīgais īpašums. Skolotāja bērniem skaidro: "Viss, kas atrodas klasē - rotaļlietas, mēbeles - jūsu, mana, mūsu, kopīgais, pieder mums visiem. Tas ir jāaizsargā, pretējā gadījumā nebūs ko spēlēt un darīt, un birojā kļūs neērti." Tur, kur šī ideja tiek pastāvīgi ieaudzināta, bērni ātri apgūst spēcīgas prasmes pareizi rīkoties ar visiem apkārtējiem priekšmetiem. pakāpeniski, kā rezultātā mijiedarbību ar vienaudžiem, paplašināt līdz jēdzieniem "mēs", "mūsu", viņš sāk rūpēties par lietām, kas pieder citiem.

Ir pareizi jāpierod, jārīkojas ar mācību līdzekļiem. Rūpīga apiešanās ar materiāliem un palīglīdzekļiem, kas nepieciešami dažādām aktivitātēm, ir svarīgs uzdevums bērna sagatavošanā skolai.

Tāpat īpaša uzmanība jāpievērš paradumam saudzīgi izturēties pret grāmatu. Jau no pirmās bērna tikšanās ar grāmatu ir svarīgi radīt cieņpilnu attieksmi pret to. Grāmata ir viena no cilvēka garīgās bagātības kasēm. Grāmatas padara mūs gudrākus un nobriedušākus. Grāmatas mūs māca, uzjautrina, iepriecina. "Ja vēlaties apskatīt grāmatu, pārbaudiet rokas, tās ir tīras" - tam jāklūst par likumu katram mazam lasītājam. Bērniem jāzina, ka viņi grāmatu lieto speciāli tam paredzētā vietā pie galda, nevis uz galda. paklājā vai spēļu stūrī. Pirmsskolas bērnībā bērnam ir stingri jāapgūst noteikums, kā rīkoties ar grāmatu: - rūpēties par grāmatu: nenotraipīt to, neiestrēgt lapas, pareizi apgriezt, nesamitrināt pirkstu ar siekalām. ar grāmatu, tas pasliktinās no šī. Pēc grāmatas apskatīšanas un izlasīšanas neaizmirstiet to ielikt atpakaļ, glabājiet grāmatu pareizi, tai īpaši paredzētā vietā - grāmatu skapī vai plauktā; ja pamanāt, ka grāmata nav kārtībā, salabo to pats vai ar pieaugušā palīdzību (Vecākā pirmsskolas vecuma bērnu uzvedības kultūras audzināšana).

Piektajā dzīves gadā bērni apgūst paradumus, kas palīdz organizēt savu darbību, sagatavot visu nepieciešamo rotaļām, darbam vai nodarbošanās; ieņemt savu vietu tā, lai būtu ērti pašam un lai netraucētu citiem.

Šo noteikumu zināšanas un paradums vadīties pēc tiem palīdz vecākā pirmsskolas vecuma bērniem apgūt prasmes organizēt savu brīvo laiku. Ar mērķtiecīgu bērna audzināšanu veidojas paradums būt aizņemtam; prasme patstāvīgi organizēt savas lietas atbilstoši interesēm, spēja izdarīt nepieciešamo, tērēt spēkus saprātīgām aktivitātēm. Šie paradumi ir pamats pirmsskolas attīstībai un topošā skolēna organizācijai.

Vadot jebkāda veida darbību, pieaugušie var ietekmēt bērnu, viņa morālās izpausmes, spriedumus, attieksmi pret vienaudžiem, paplašināt un precizēt zināšanas, veidot attieksmi pret sabiedrību, cilvēkiem, darbu un viņu pienākumiem.

Bērnu prasmju un paradumu audzināšana, kas veicina tikumiskās uzvedības veidošanos, ir jāveic nepārtraukti visu pirmsskolas vecumu un jāapvieno ar septiņiem citiem speciālās programmās paredzētiem izglītības uzdevumiem, tikai tad bērna uzvedība kļūst par viņa audzināšanas izpausmi.

Etiķete un runas etiķete ir noteiktā sabiedrībā, ap cilvēku pieņemti uzvedības noteikumi un normas, tajā skaitā runas uzvedība, kas, no vienas puses, regulē, bet, no otras puses, atklāj, parāda sabiedrības locekļu attieksmi līdz ar to. Tas nozīmē, ka bērniem ir jāapgūst paradums runāt pieklājīgi un pagaidīt savu kārtu, ja tas ir vajadzīgs.

1.2. Uzvedības paradumu kritēriji un rādītāji 5-6 gadus veciem bērniem

Tālāk tiks raksturoti kritēriji, rādītāji un izskaidroti paradumu līmeņi pirmsskolas vecuma bērniem, kas ir veidoti, balstoties uz iepriekšējā apakšnodalā analizēto saturu un aktuāliem Skola 2030 metodiskajiem materiāliem par ieradumiem, ko bērniem ir svarīgi apgūt šajā vecumā. (Skola 2030, 18, 24, 89-91)

Pirmsskolas izglītības apguves sākumā un nobeigumā skolotājs novērtē bērna sniegumu attiecībā pret nozīmīgākajiem sasniedzamajiem rezultātiem šādos apguves līmeņos (sk. 1.tabulu)

1.tabula. Uzvedības kritēriji un rādītāji

Uzvedības paradumu		Līmeņi		
kritēriji	rādītāji	Sācis apgūt (1)	Turpina apgūt (2)	Apguvis (3)
Attiecības ar skolotājiem un vienaudžiem	Prasme veidot cieņpilnas attiecības ar skolotājiem un citiem bērniem	Prot sasveicināties	Prot sasveicināties un atsveicināties	Prot sasveicināties, atsveicināties, pateikties un palūgt
Sadarbība grupā	Sadarbojas ar citiem bērniem	Prot pievienoties citiem un darīt kopā	Prot darboties kopā ar citiem bērniem	Prot vienoties par kopīgu rīcību un iesaista citus bērnus darbībā
Uzvedības paškontrolē	Kontrolē un vada savu uzvedību un emocijas.	Sāk iepazīt savas emocijas, bet reti kontrolē savu uzvedību	Ir iepazītas savas emocijas un daļēji kontrolē savu uzvedību	Pazīst savas emocijas un kontrolē savu uzvedību
Rūpes par darba piederu-	Rūpējas par savām lietām, un mācību vidi	Savas lietas un mācību vidi neprot uzturēt	Ir apgūta prasme rūpēties par savām lietām un	Patstāvīgi rūpējas par savām lietām un uztur kārtībā

miem un vidi	uztur kārtībā.	kārtībā	reizēm sakārto mācību vidi	mācību vidi
	Saudzē dabu, taupa dabas resursus.	Nav apgūta prasme rūpēties par dabu	Daļēji apgūta prasme rūpēties par dabu	Pilnībā apgūta prasme rūpēties par dabu
Izskaidro savu rīcību un izskaidro kārtības noteikumus	Izskaidro labu un sliktu rīcību un izturēšanos	Neprot izskaidrot sliktu un labu rīcību	Reizēm atšķir labu rīcību no sliktas un daļēji to izskaidro	Atšķir labu rīcību no sliktas un prot to izskaidrot citiem
	Piedalās kārtības noteikumu izstrādē	Tikai klausās citu skaidrojumu	Klausās citu skaidrojumu par kārtību un pievienojas citiem	Izprot un skaidro citiem kārtības noteikumus un ievēro tos
Ģērbšanās un ēšanas kultūra	Ģērbjas un rūpējas par savu apģērbu	Ģērbjas ar pieaugušā palīdzību un ar atbalstu rūpējas par apģērbu	Prot uzģērbt jaku, uzvilkt zābakus un daļēji rūpējas par savu apģērbu	Prot patstāvīgi saģērbties un rūpējas par savu apģērbu
	Ēdot prot lietot galda piederumus	Ar grūtībām lieto galda piederumus	Lieto vairākus galda piederumus	Brīvi lieto visus galda piederumus

1) sācis apgūt – bērns ir uzsācis sasniedzamā rezultāta apguvi, bet viņam ir nepieciešams atbalsts un regulāri skolotāja apstiprinājumi uzdevuma izpildei; (konkrēti ko sācis?)

2) turpina apgūt – bērns plānoto sasniedzamo rezultātu ir apguvis daļēji, un tas nav noturīgs, dažkārt vēl nepieciešami atbalsta materiāli vai skolotāja pamudinājums;

3) apguvis – bērns plānoto sasniedzamo rezultātu ir apguvis pilnībā, un tas ir noturīgs, spēj to lietot patstāvīgi pazīstamās un nepazīstamās situācijās;

4) apguvis padziļināti – bērns plānoto sasniedzamo rezultātu ir apguvis pilnībā, un tas ir noturīgs, spēj to lietot patstāvīgi daudzveidīgās situācijās un pamatot pielietoto stratēģiju izvēli. (Skola 2030, 18)

Pēc šiem kritērijiem tiks veikts empīriskais pētījums 5-6 gadus vecu bērnu grupā pirmsskolas izglītības iestādes dienas ritā.

1.3. Pirmsskolas izglītības iestādēs dienas rita saturs 5-6 gadus vecu bērnu paradumu veicināšanai

Psihologijā termins ieradums attiecas uz procesu, kurā konteksti automātiski pamudina darbību, aktivizējot garīgo kontekstu un darbības asociācijas, kas apgūtas iepriekšējos

priekšnesumos. Ieraduma uzvedību regulē impulsīvs process, un tāpēc to var izraisīt ar minimālu izziņas piepūli, apzināšanos, kontroli vai nodomu. Kad sākotnēji uz mērķi vērsta uzvedība kļūst ierasta, darbības uzsākšana pāriet no apzinātiem motivācijas procesiem uz konteksta vadītiem impulsu vadītiem mehānismiem. Darbības regulēšana tiek atrauta no motivācijas vai gribas kontroles. Saskaroties ar saistīto kontekstu, spontāni tiek aktivizēta vēlme īstenot ierasto uzvedību un alternatīvas uzvedības reakcijas kļūst mazāk kognitīvi pieejamas. (Gardner and Amanda 2019).

Ieradums ir uzvedības rutīna, kas tiek regulāri atkārtota un kas mēdz notikt zemapziņā (Definition of Habit 2008.)

Apguves līmeņu formulējumus ieteicams izmantot ikdienas mācību procesā.

Pirmsskolas izglītības apguves nobeigumā skolotājs bērna snieguma aprakstu rakstiski sniedz bērna vecākiem. Ja bērns nav pilnībā apguvis kādas mācību jomas pratību pamatus, skolotājs iesaka, ko nepieciešams darīt, lai palīdzētu bērnam uzlabot sniegumu. (Skola 2030, 18)

Veidojot cieņpilnas attiecības ar citiem cilvēkiem, bērns ievēro saziņas kultūru mācību uzdevumu veikšanā un ikdienas saskarsmē, sasveicinās, atsveicinās, pateicas, palūdz.

Sadarbojoties ar vienaudžiem un pieaugušajiem, bērns ieklausās cita teiktajā, mācās saprast viņa vajadzības un vienoties par kopīgu rīcību.

Kontrolējot un vadot savu uzvedību un emocijas, bērns mācās atpazīt savas emocijas, emocionālās situācijās rīkoties sev un citiem pieņemami, kā arī vērtēt savu rīcību.

Patstāvīgi rūpējoties par savām lietām, mācību vides uzturēšanu kārtībā, bērns mācās paņemt mācību līdzekļus un citas lietas un nolikt atpakaļ tām paredzētajās vietās, piedalās mācību vides sakārtošanā.

Saudzējot dabu, taupot dabas resursus, bērns saudzīgi un taupīgi izmanto darba piederumus, mācību materiālus un dabas resursus, iesaistās tuvākās apkārtnes sakopšanas darbos (Skola 2030, 18)

Skaidrojot un atšķirot labu rīcību no sliktas; vajadzības gadījumā sniedzot emocionālu un praktisku atbalstu, bērns vēro dažādus uzvedības modeļus; pauž savu attieksmi par vēroto; mācās ievērot labas uzvedības noteikumus saskarsmē; stāsta par labas un sliktas rīcības piemēriem, prognozē to iespējamās sekas. Savukārt skolotājs pievērš uzmanību labas un sliktas rīcības piemēriem ikdienas situācijās; rosina novērtēt rīcību un prognozēt tās iespējamās sekas; piedāvā spēlēt lomu spēles, izspēlēt labu un sliktu rīcību; aicina novērtēt savu rīcību ikdienas situācijās (Skola 2030, 18)

Saprotot vienotu kārtības noteikumu nozīmi, ievērojot tos, bērns piedalās sarunā par noteikumiem telpās, kurās uzturas; pārrunā, kāpēc ir nepieciešami noteikumi; izsaka savus

priekšlikumus, kādus noteikumus ieviest grupā, piemēram, runāt mierīgā balsī; vienojas par noteikumiem, kuri visiem jāievēro izglītības iestādes telpās; spriež par sekām, kas varētu notikt, ja neievēro noteikumus; ievēro kārtības izglītības iestādē. Savukārt skolotājs jautā par bērnam zināmiem noteikumiem iestādes telpās, kurās viņš uzturas; pievērš bērna uzmanību simboliem, uzrakstiem telpās, jautā bērna viedokli, skaidro to nozīmi; rosina skaidrot kārtības un uzvedības noteikumu ievērošanas nepieciešamību; atkārtoti aktualizē drošības noteikumus pirms pasākuma un atbilstoši vajadzībai; iesaista bērnu jaunu noteikumu pieņemšanā, ja tādi nepieciešami; rosina spriest par sekām, kas varētu notikt, ja neievēro noteikumus (Skola 2030, 18)

Patstāvīgi ģērbjoties un sekojot līdzi sava apģērba kārtībai, bērns vingrinās aizsiet auklas, aizvilkt rāvējslēdzēju, sapogāt pogas; patstāvīgi apģērbjas; pārbauda sava apģērba kārtību. Savukārt skolotājs nodrošina materiālus un laiku, lai bērns varētu vingrināties apģērba un apavu dažādu aizdares veidu apgūvē; parāda vienkāršāko paņēmieni apavu auklu sasiešanai; rosina paskatīties spogulī, lai pārbaudītu sava apģērba kārtību (Skola 2030, 18)

Ēdot, ievērojot galda kultūru, bērns ēdot ievēro galda kultūru (skaļi nesarunājas; sakošļā ēdienu ar aizvērtu muti; krūzi tur aiz osas vienā rokā; lai izsmeltu pēdējo šķidrumu no šķīvja, to paliec virzienā no sevis; karotē un uz dakšīņas paņem nedaudz ēdiena; vajadzības gadījumā ēdienu pietur ar dakšīņu un sagriež ar nazi; lieto salveti); dakšīņu satver no augšas, kad sāk mācīties lietot nazi. Savukārt skolotājs pievērš uzmanību glīti servētam galdam; aicina to novērtēt un pārrunā, kas jādara, lai katru dienu būtu gaumīgs galda klājums; rosina ievērot galda kultūru; ja nepieciešams, palīdz bērnam; paslavē bērnu par centību; piedāvā bērnam pašam uzlikt ēdienu uz sava šķīvja (ieliet zupu); seko līdzi tam, kā bērns ievēro galda kultūru (Skola 2030, 18)

Uzvedības kultūras pamati, kas ielikti bērnībā, skolotāja prasmīgi izmantojot darba virzienus un metodes pirmsskolas vecuma bērnu uzvedības kultūras veidošanai, lielā mērā nosaka bērna nākotnes personības veidošanos. (Петрова 2015)

Pareiza dienas rita organizācija bērnudārzā, uzticama un draudzīga atmosfēra bērnu apkārtnē, skolotāja ārējā un iekšējā kultūra ir nepieciešami nosacījumi uzvedības kultūras izkopšanai.

Bērni ir emocionāli, tāpēc audzināšanas metodēm viņiem jābūt ne tikai saprotamām, bet arī interesantām. Nostiprinot jebkuru noteikumu, ieteicams izmantot attēlus un mākslas darbus. Bērnu iepazīšana ar atbilstoša satura humoristiskiem darbiem grupā rada zināmu emocionālu noskaņu, iedvēš bērnos vēlmi apgūt nepieciešamos uzvedības noteikumus un tos ievērot. (Азова 2014)

Nosakot galveno darba saturu uzvedības kultūras veidošanā vecāku pirmsskolas vecuma bērnu vidū, ir jāizmanto dažādas formas un metodes, ņemot vērā bērnu individuālās un vecuma īpašības, sociokulturālās atšķirības, mājas un dzīves apstākļus, kā arī vispārējo sociāli ekonomisko situāciju. Tajā pašā laikā galvenajai vadlīnijai vajadzētu būt bērnu dzīves pieredzes, viņu uzvedības īpašību, preferenču ņemšanai vērā. (Трубайчук 2014)

Lai veidotu uzvedības kultūru darbā ar pirmsskolas vecuma bērniem, ieteicams izmantot šādas metodes:

1. "Ētiskas sarunas, kuru mērķis ir "palīdzēt bērniem sistematizēt priekšstatus par jau apgūtajām uzvedības normām. Sarunā ar bērniem audzinātājas mudina domāt un runāt. Vadošie jautājumi sniedz bērniem iespēju izteikties, pieņemt lēmumu, pamatojoties uz savu personīgo pieredzi. Ar audzinātāja palīdzību bērni iemācās godīgi novērtēt vienaudžu un dažreiz arī pieaugušo rīcību. Aptuvenās sarunu tēmas: "Atņem vai paprasi", "Kas ir labs un kas slikts", "Draudzība" utt.

2. "Daiļliteratūras lasīšana un analīze. Daiļliteratūras lasīšana ir neaizstājams materiāls bērna morālajā audzināšanā, jo bērniem ir vieglāk novērtēt citu uzvedību un rīcību, nevis savu. Personības vispusīgai attīstībai nepieciešams bērniem iesaistīt dažādās ar daiļliteratūru saistītās aktivitātēs. Piemēram, pēc pasaku vai stāstu sižetiem bērni veic radošus darbus, no kuriem pēc tam tiek organizēta izstāde.

3. "Pirmsskolas vecuma bērna vadošā darbība ir rotaļa, "tāpēc viss darbs ir jādara rotaļīgā veidā." Organizējot spēles, nepieciešams pievērst bērnu uzmanību varoņu emocionālajiem pārdzīvojumiem, nodrošināt, lai viņi pareizi atspoguļo šo pārdzīvojumu būtību, nodrošināt, ka viņi spēlē gan pievilcīgas, gan nepievilcīgas lomas, neņem vērā viņu konfliktus spēlē, iemācīties rēķināties ar vienaudžu interesēm, vēlmēm.

Pirmsskolas vecuma bērnu izglītība ir nesaraujami saistīta ar izglītību. Darbā par uzvedības kultūras veidošanu iesakāms izmantot šādus audzināšanas līdzekļus:

- "audzināšana ar vārdu (saruna, stāsts, skaidrojums, piemērs)";
- "audzināšana ar darbu (aktivitāti) (pieradināšana, vingrošana)";
- "audzināšana ar situāciju (izglītojošu situāciju radīšana, pamudinājums, sods, prasība, pedagoģiskais novērtējums)";
- "audzināšana ar spēli";
- "audzināšana saziņas ceļā" (Максимова 2015).

Empīriskajā pētījumā tiks ievērots analizēto avotu saturs.

2. Empīriskais pētījums par uzvedības paradumu veidošanos 5-6 gadu veciem bērniem pirmsskolas izglītības iestādes dienas ritā

2.1. Pētījuma metodoloģija un bērnu paradumu sākotnējais konstatējums

Autore organizēja pētījumu, kurā noskaidroja uzvedības paradumu veicināšanu 5-6 gadu veciem bērniem pirmsskolas izglītības iestādēs dienas ritā.

Pētījumā piedalījās 16 bērni.

Pētījuma laiks: 10 darba nedēļas.

Pētījuma tika izmantotas divas metodes: novērojums un pedagoģiskais izmēģinājums.

Novērojums metode ir metode, ar kuras palīdzību var iegūt informāciju par bērna uzvedību. Pirmkārt, tā ir iespēja iegūt informāciju, lai veiktu sākotnējo bērna uzvedības psiholoģisko analīzi un sastādītu tālāko izpētes programmu. Otrkārt, šo metodi var izmantot tad, ja informāciju nevar iegūt ar citām metodēm.

Autore izmantoja neiesaistīto, slēpto novērošanu. Neiesaistītā novērošana ir novērošana «no malas», kad eksperimentētājs pats nav grupas dalībnieks, viņa pamatpozīcija ir neiejaukšanās dabiskajos procesos, bet tikai to rūpīga fiksācija un analīze. Slēptā novērošana paredz pētāmo neziņu par to, ka viņi tiek novēroti. Novērošanas rezultātu ticamība šajā gadījumā būs pietiekami augsta (Vorobjovs 2002, 19).

Novērošanai tiek noteikta novērošanas vienība, kura turpmāk tiek kvalitatīvi un kvantitatīvi analizēta. Novērošanas vienība var būt fenomena izpausmes biežums, ilgums un intensitāte, satura dažādas puses.

Novērošana palīdz iepazīt savus audzēkņus tiešas uztveres ceļā dabiskos apstākļos. Šīs metodes grūtības, galvenokārt, ir tās, ka novērotājam jācenšas virzīt savu uzmanību uz tā pedagoģiskā procesa vai parādības pusēm un detaļām, kas atbilst novērošanas mērķim, vienlaikus aptverot visu pedagoģisko procesu. Kā pedagoģiskā procesa izpētes instruments novērošana ir efektīva, pastāvot nosacījumam, ka to izmanto saistījumā ar citām pētīšanas metodēm (Špona, Čehlova, 2004, 79).

Autore izveidoja bērnu īsus raksturojumus, lai būtu priekšstats par pētījuma dalībniekiem.

1. Katja C. ir laipna un klusa meitene. Dārzā viņā parasti nesazinās ar daudziem bērniem. Zīmē skaisti, uzdevumus izpilda visus, bet vienmēr ir jāatkārto vairākas reizes.

2. Katja S. ir mierīga meitene, kurai patīk komunicēt ar citiem bērniem. Uzdevumi padodas grūti, ir daudzas lietas, ko viņa nesaprot.

3. Iļja ir laipns, gudrs zēns. Patīk trokšņainas un kustīgas spēles. Uzdevumus vienmēr izpilda visus. Bija laiks, kad viņš reti parādījās dārzā, bet ātri visu satvēra.

4. Ļoša - kautrīgs zēns. Ļoti laipns un nekad neaizvairo bērnu. Sirsnīgs. Viņš veselu gadu negāja bērnudārzā, tāpēc nodarbības viņam var būt grūti, bet viņš vienmēr ļoti cenšas. Ne kulturāli ēd.

5. Diana ir rotaļīga meitene. Patīk vairāk zīmēt. Viņa ļoti labi zīmē un vienmēr precīzi izpilda savu darbu. Ir uzvedības problēmas.

6. Veronika ir laba, parasta meitene. Reti parādījās dārzā Covid 19 dēļ.

7. Artjoms Š. - laipns un kluss puika. Viņš parasti nedaudz spēlējas ar puisiem, uzdevumi viņam padodas grūti, un ar viņu vajag būt sirsnīgam, pretējā gadījumā viņš var izplūst asarās. Vecāki ir mājās, lai ar viņu nodarbotos un, iespējams, lamātu, tāpēc zēns ir ļoti neaizsargāts. Vienmēr nepareizi uzvelk apavus. Bērnam ir ļoti slikts ieradums raudāt katru reizi, kad viņam liek kaut ko darīt (darbu vai, piemēram, sakopt aiz sevis).

8. Anastasija ir laba meitene, viņa visu dara ļoti lēni. Viņai patīk zīmēt un vairāk patīk spēlēt nekā mācīties. Ziņkārīga. Neprot ģērbties.

9. Roberts ir ļoti aktīvs, patīk sportot, skriet, kaut ko uzspēlēt, bet ne lasīt un rakstīt. Puika ir labs un var saprasties ar citiem bērniem. Patīk atkārtot citu bērnu sliktos ieradumus

10. Arina ir jauna meitene dārzā. Ātri atrada kopīgu valodu ar bērniem. Viņai nepatīk lasīt un rakstīt, bet viņa pilda visus skolotāja uzdotos uzdevumus. Visu dara ļoti lēni. Meitenes uzvedība ir normāla. Nesveicina skolotājus un nesaka "paldies".

11. Maksims - neierobežo savas emocijas (kad ir dusmīgs vai aizvainots).

12. Angelina - bieži apvainojas.

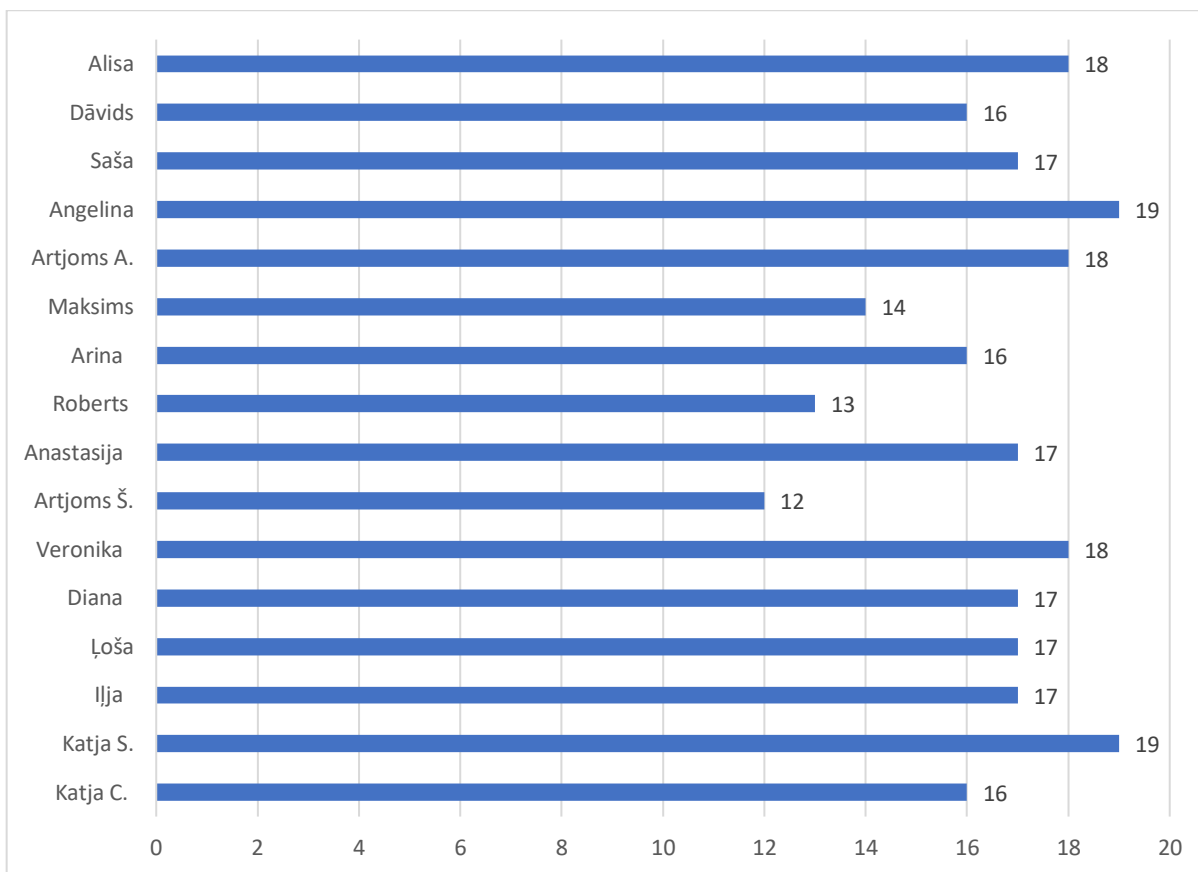
13. Artjoms A. - bieži nepareizi uzvelk drēbes (jauc kreiso un labo).

14. Saša neprot akurāti ēst.

15. Dāvids - nesveicina skolotāju.

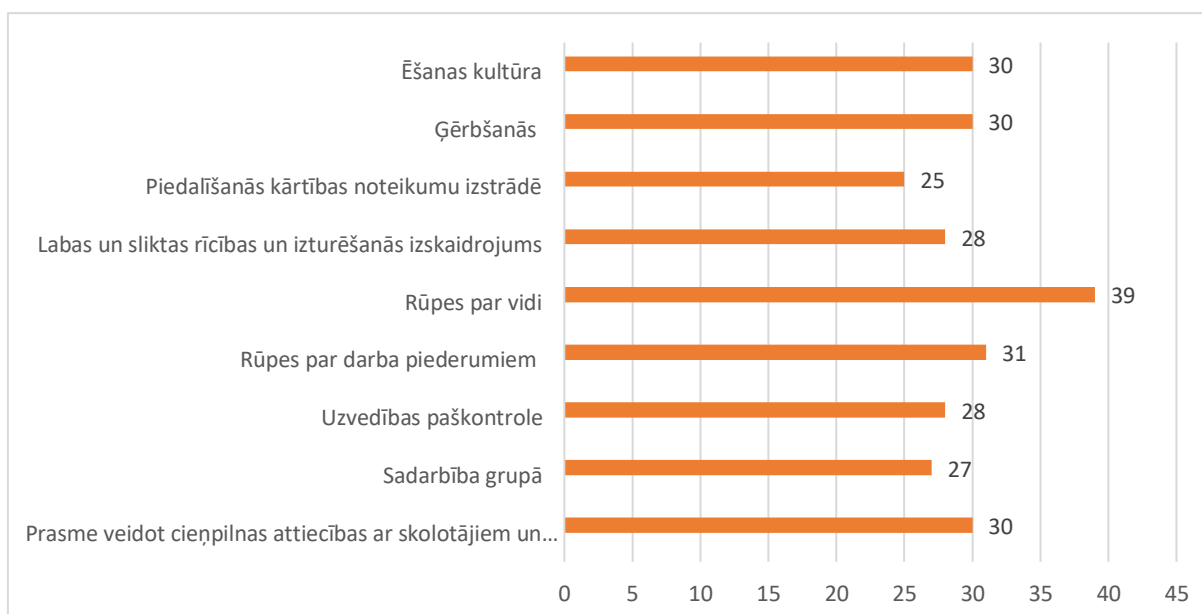
16. Alisa - pārgērbšanās ar skolotājas palīdzību.

Pētījuma sākumā autore konstatēja bērnu uzvedības paradumu līmeni pēc kritērijiem (sk. 1.2.) (sk. 1.attēlu). Var redzēt, ka visaugstākais līmenis bija Alisai, Angelinai, Veronikai un Katjai S.; viszemākais – Maksismam, Robertam un Artjomam Š.

1.attēls. Katra bērnu uzvedības paradumu kopīgais līmenis pētījuma sākumā.

Pētījuma sākumā autore arī konstatēja visas grupas uzvedības paradumu līmeni pēc atsevišķiem kritērijiem (sk. darba 1.2.) (sk. 1.attēlu). Var redzēt, ka visaugstākais līmenis bija rūpēm par darba piederumiem un vidi; viszemākais – piedalīšanās kārtības noteikumu izstrādē.

2.attēls. Grupas uzvedības paradumu līmenis pētījuma sākumā pēc kritērijiem.

Tālāk tiks aprakstīta bērnu rotaļu darbība paradumu veidošanā.

2.2. Uzvedības paradumu veicināšanas saturs bērnu darbībā

Rotaļa ir līdzeklis pirmsskolas vecuma bērnu priekšstatu veidošanai par uzvedības kultūru. Rotaļa ir viens no efektīvākajiem līdzekļiem bērnu uzvedības paradumu veidošanai. Tas ir viens no apkārtējās pasaules izzināšanas veidiem un sniedz bērnam gaišā, pieejamā un interesantā veidā priekšstatu par to, kā ir pieņemts uzvesties konkrētā situācijā, liek aizdomāties par savām uzvedības manierēm.

Didaktisko rotaļu galvenais mērķis ir bērna attīstība. Tās ļoti labi prot izstrādāt etiķetes noteikumus un normas. Uzdevumi var būt ļoti dažādi: izvēlieties no kartītēm sava tērpa krāsu gammu; no bildēm uztaisīt kostīmu pastaigai; uz audekla izklāj kartītes ar traukiem un galda piederumiem tējas, vakariņu, svētku galda pasniegšanai. Pirmsskolas vecuma bērnus ļoti interesē galda rotaļas. Piemēram, bingo-rotaļa "Kā mēs gērbjamies" palīdzēs attīstīt bērnu iemaņas izskata kultūrā.

Būtisks uzdevums darbā ar bērniem ir higiēnas prasmju audzināšana - kārtīgums, ēšanas kultūras prasmes kā neatņemama uzvedības kultūras sastāvdaļa.

Rīcības un darbību novērtējuma raksturs mainās atbilstoši pieaugošajam uzvedības kultūras prasmju nostiprināšanas līmenim bērnos. Ja sākumā bērnu centieni nemitīgi tiek mudināti un novērtēti pozitīvi, tad turpmāk ir jāuztver kā pareizi parādība, jāvērtē tikai rīcības kvalitāte.

Morālo paradumu audzināšana tiek veikta arvien sarežģītāko bērnu savstarpējo attiecību procesā, viņu izaugsmes un attīstības procesā. Skolotājam ir svarīgi redzēt, kā notiek katra bērna morālā attīstība, kā mainās viņa attieksmes izpausmes pret vienaudžiem, pret sociālās uzvedības noteikumiem. Lai to izdarītu, viņš elastīgi un mērķtiecīgi piedāvā dažādas dzīves situācijas, veicina bērnu labestīgu attieksmi pret vienaudžiem. Turklāt tas rada dažādas situācijas, gan tikumiskās attīstības līmeņa apzināšanai, gan labdarības izpausmju pieredzes veidošanai, kas aptvertu dažādus bērnu dzīves aspektus – spēlēšanos, darbu, mācīšanos.

Lai bērni apgūtu grūtākos kulturālās uzvedības noteikumus, vēlams izmantot kolektīvās rotaļas, vingrošanas spēles rotaļas, inscenēšanas rotaļas. Tie palīdz audzinātājam izlīdzināt katra grupas bērna prasmju apguves līmeni.

Caur rotaļām audzinātāja var jautrā veidā ne tikai atklāt prasību saturu vajadzīgajā secībā, bet arī saistīt šīs prasības ar konkrētajām mazuļa darbībām, kas ļauj nostiprināt pozitīvu attieksmi pret to ieviešanu ikdienā.

Lai bērni apgūtu grūtākos kulturālās uzvedības noteikumus, vēlams izmantot kolektīvās rotaļas, vingrošanas rotaļas, inscenēšanas rotaļas. Tie palīdz audzinātājam izlīdzināt katra grupas bērna prasmju apguves līmeni.

Caur rotaļām audzinātājs var jautrā veidā ne tikai atklāt prasību saturu vajadzīgajā secībā, bet arī saistīt šīs prasības ar konkrētajām bērna darbībām, kas ļauj nostiprināt pozitīvu attieksmi pret to ieviešanu ikdienā.

Šādas rotaļas tiek rīkotas dienas pirmajā un otrajā pusē. Piemēram, rotaļu “Mēs mazgājamies” var novadīt pēc snaudas, tieši pirms mazgāšanās.

Rotaļas ilgumu nosaka to mērķi un saturs. Rotaļu norises vieta var būt grupa, mazgāšanās telpa, ģērbtuve.

Pedagoga izmantotās rotaļas paņēmieni, kas bērnos rada pozitīvas emocijas, nodrošina bērna lielāku uzņēmību pret kultūras uzvedības noteikumiem. Skolotājs neuzkrītoši attīsta bērnu intelektuāli emocionālo attieksmi pret konkrētiem sociālās uzvedības noteikumiem, nostiprina tos pieredzē, mudina bērnus uz labestīgu rīcību. Tajā pašā laikā audzināšanas process izrādās ļoti dabisks, bērns nejūtas kā tā objekts. Tos var ieteikt darbam ar tiem bērniem, kuriem ir viegli novērst uzmanību. Lai bērni varētu apgūt ģērbšanās paņēmienus, rotaļā var iekļaut arī lelles. Grupā jābūt lielai lelei ar drēbju izvēli. Piemēram, lācis, kuru mīl bērni. Uzvelkot kreklus un bikses, cepuri, bērni ātri iemācīsies ģērbties paši.

Plānojot morāli virzītu rotaļu saturu, pedagogs balstās uz saviem novērojumiem par bērniem. Izsekojot izmaiņām bērnu uzvedības attīstībā, viņš pielāgo rotaļu saturu, ņemot vērā bērnu īpašos apstākļus un spējas.

Bērni turpina veidot patstāvību, spēju pārvarēt nelielas grūtības. Ir sarežģītas prasības darbību veikšanai režīma procesos, rūpīgai attieksmei pret rotaļlietām un vecāko darbu. Skolotājam jāpievērš liela uzmanība bērnu veidošanai un pieklājīgas izturēšanās noteikumu ieviešanai, organizētai uzvedībai bērnudārzā.

Vingrošanas rotaļa “Visam sava vieta” – audzina precizitāti, prasmes uzturēt kārtību. Pēc šādām rotaļām un vingrinājumiem par tēmu "Kārtības uzturēšana" bērni traucējumus pamana ātrāk. Pamazām audzinātājs rotaļu stūrīšos ievieš jaunus atribūtus, ļaujot attīstīt rotaļu saturu atbilstoši apgūtajām kulturālās uzvedības prasmēm. Piemēram, rotaļā-vingrinājumā “Taņas lelle saaukstējās” bērniem tika parādīts, kā pareizi lietot kabatlakatiņu. Tad skolotājs lellēm kabatā ielika tīrus kabatlakatiņus. Bērni ar prieku spēlējās ar "slimām" lellēm un rezultātā pēc 2-3 nedēļām lielākā daļa apgūst kabatlakatiņa pareizas lietošanas iemaņas utt.

Bērni spēj izrādīt lielu aktivitāti un patstāvību ne tikai rotaļnodarbībās un pašapkalpošanās, bet arī dažāda veida darbos, saskarsmē ar apkārtējiem cilvēkiem un dabu. Bērni iegūtās un apgūtās prasmes izmanto viņiem jaunās dzīves situācijās. Pamazām šīs prasmes pārtop stabilā ieradumā.

Uzvedības kultūras audzināšana ir vissvarīgākais personības veidošanās procesa aspekts, cilvēka morālo vērtību attīstība. Tā ietver morālo īpašību veidošanos un spēju dzīvot

saskaņā ar morāles principiem, normām un noteikumiem, kad morālā pārlicība tiek iemiesota reālos darbos un rīcībā.

Bērna uzvedības kultūras audzināšana tiek uztverta kā sabiedrības noteikto uzvedības modeļu asimilācijas process, kā rezultātā šie modeļi kļūst par bērna uzvedības regulatoriem. Individuālās uzvedības kultūras audzināšanā ir vairākas sastāvdaļas: morālā uzvedība, morālās zināšanas un idejas.

Lai veicinātu uzvedības paradumus tika novadītas dažādas rotaļas. Novērošanai autore izmantoja rotaļas:

Rotaļa-vingrinājums "Sagērbšimies pastaigai"

Rotaļa notiek ģērbtuvē.

Mērķis - audzināt nepieciešamību pēc rūpīgas attieksmes pret apģērbu. Veidot prasmi veikt secīgas ģērbšanās darbības. Aktivizēt pieklājīgus vārdus: lūdzu, paldies, esi laipns.

Priekšdarbi. Bērni mācījās lietot pieklājīgus vārdus.

Metodiskie paņēmieni. Aicināt bērnu (kurš ir apguvis darbību secību) pareizi ģērbties, lūgt palīdzību. Pajautāt bērniem, vai viņš/viņa visu izdarīja pareizi, kādus pieklājīgus vārdus \viņš/viņa lietoja.

Rotaļa "Pieklājīgi vārdi"

Mērķis: Izglītēt bērnos uzvedības kultūru, pieklājību, cieņu vienam pret otru, vēlmi viens otram palīdzēt.

Materiāls: sižeta attēli, kuros attēlotas dažādas situācijas: bērns pagrūda citu, bērns pacēla nokritušu lietu, bērns žēlo citu bērnu utt.

Rotaļas gaita. Skolotājs parāda kartiņu un piedāvā pēc attēla sacerēt stāstu.

Rotaļa "Atradīsim burvju vārdus"

Mērķis: apmācīt bērnus runas etiķetes noteikumu ievērošanā.

Rotaļas gaita

Vadītājs sēž vai stāv ar muguru pret bērniem. Jāpieiet viņam klāt un maigi jāsaka dažādi burvju vārdi. Vadītājam jāuzmin, kas viņam teica, un jāatbild. Ir jāsauc viens otram sirsniņi, pēc vārda, piemēram: "Paldies, Saša" - "Lūdzu, Katja."

Rotaļa "Atvadīšanās"

Mērķis: veicināt atvadīšanās laikā pieņemto komunikācijas normu un metožu asimilāciju.

Rotaļas gaita

Skolotājs informē, ka ciemiņiem laiks aizlidot. Uzzina, ka atvadīties var ne tikai ar vārdu palīdzību, bet arī ar kustībām - atvadīties var ar galvas mājieni, ar acīm u.c. Bērni tiek

aicināti atvadīties, izmantojot verbālos un neverbālos saziņas līdzekļus. Katrs bērns var izvēlēties savu atvadīšanās veidu.

Rotaļa "Sveicieni"

Mērķis: iemācīt bērniem lietot "pieklājības formulas", ņemot vērā situāciju.

Aprīkojums: magnetofons.

Rotaļas gaita

Bērni ir sadalīti divās apakšgrupās un stāv divās rindās viens pret otru vairāku soļu attālumā. Pēc signāla partneri tuvojas viens otram un apmainās ar dažādiem sveicieniem (rokasspiedieni, apskāviens, mājiens). Bērniem jāizmanto žesti, sejas izteiksmes, pantomīmas, skatieni, lai parādītu, cik viņi ir priecīgi viens par otru.

Rotaļa "Nosauc mīļi"

Mērķis: iemācīt bērniem izvēlēties sirsnīgus vārdus, veidot deminutīvus mīļus vārdus un lietot tos savā starpā. Izkopt draudzīgumu, pieķeršanos, maigumu.

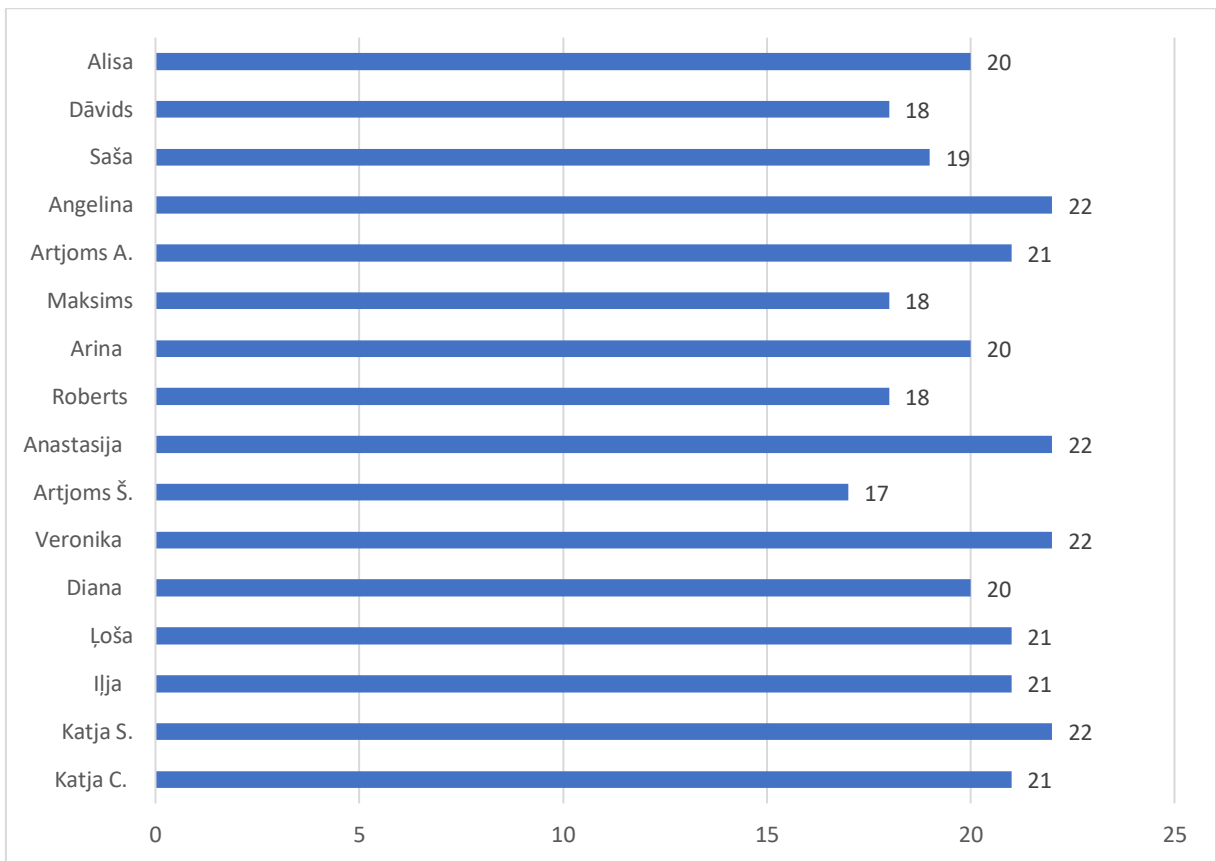
Rotaļas darbības: bērni stāv aplī. Vadītājs pēc kārtas pieskaras visiem aplī esošajiem bērniem ar burvju nūjiņu. Izvēlētais bērns saka maigus vārdus kaimiņam labajā (kreisajā pusē). Rotaļas noteikumi: domāt, pareizi veidot un atlasīt vārdus, uzmanīgi klausīties biedru atbildes, ja nepieciešams – palīdzēt.

Rotaļām tika izmantots didaktisko spēļu materiāls, kas paredzēts uzvedības paradumu kopšanai pirmsskolas vecuma bērniem. (Картотека дидактических игр по формированию культуры поведения у детей дошкольного возраста)

2.3. Pētījuma datu analīze par bērnu uzvedības paradumu izmaiņām

Pētījuma beigās var redzēt pozitīvu dinamiku bērnu uzvedības paradumu izmaiņā.

Pētījuma beigās autore konstatēja bērnu uzvedības paradumu līmeni pēc kritērijiem (sk. 3.attēlu). Var redzēt, ka visaugstākais līmenis bija Anastasijai, Angelinai, Veronikai un Katjai S.; viszemākais – Dāvidam, Maksismam, Robertam un Artjomam Š.

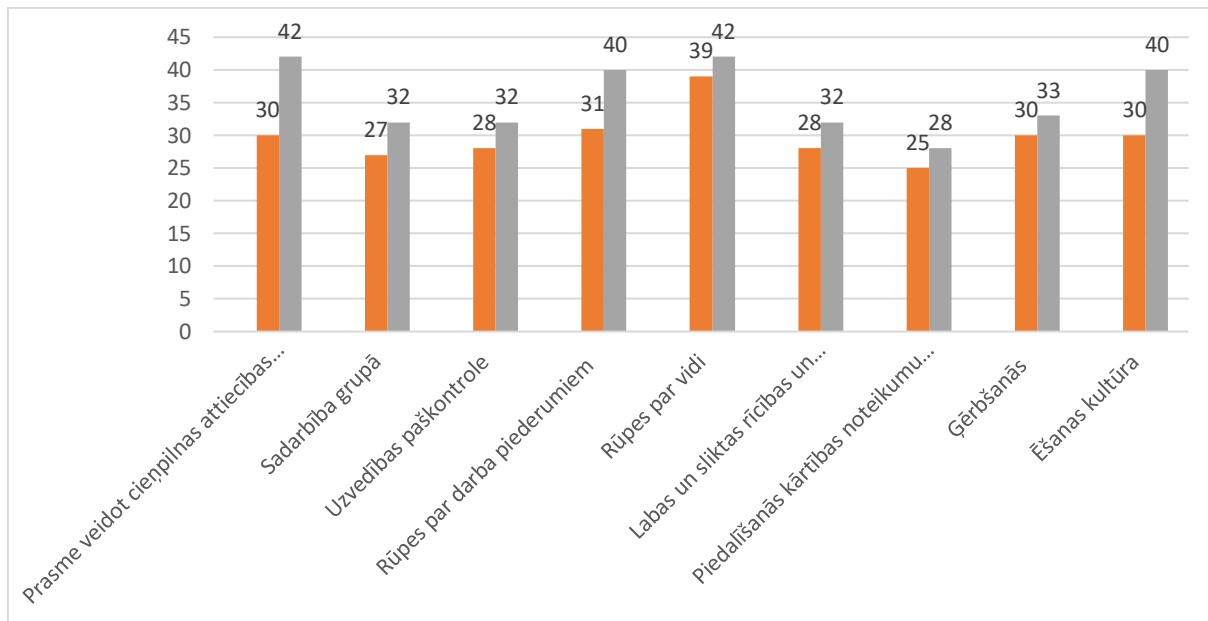

3.attēls. Katra bērnu uzvedības paradumu līmenis pētījuma beigās.

Var redzēt katra bērna pozitīvu dinamiku. (sk. 4.attēlu) Labākos rezultātus salīdzinājumā ar pētījuma sākumu parādīja Katja C., Ilja, Ļoša, Artjoms Š., Anastasija un Roberts.

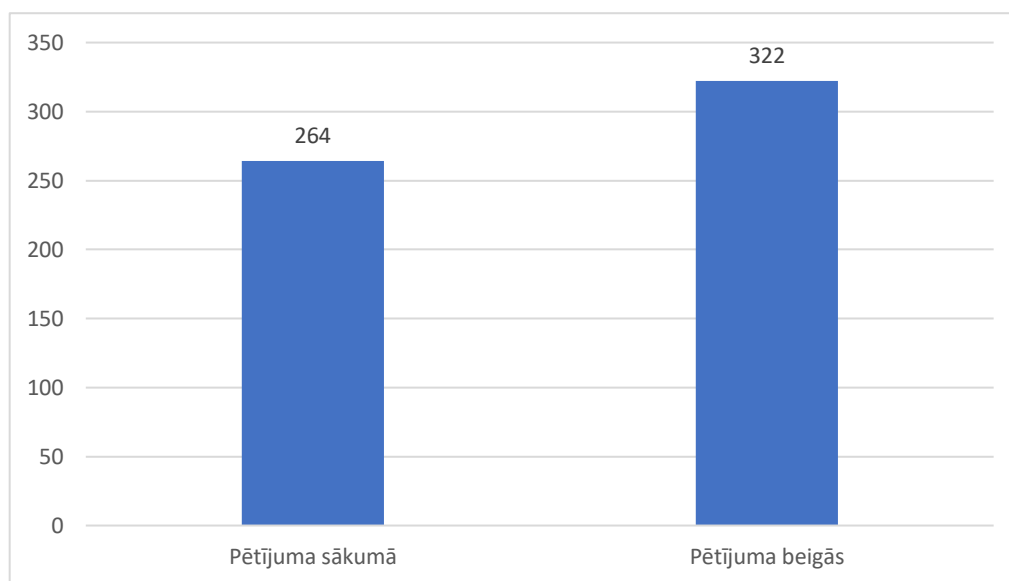

Var redzēt pozitīvu dinamiku grupas uzvedības paradumu līmeņos (sk. 6.attēlu) Labākos rezultātus salīdzinājumā ar pētījuma sākumu var redzēt ēšanas kultūrā, rūpēs par darba piederumiem un cieņpilnas attiecībās ar skolotājiem un citiem bērniem.

6.attēls. Grupas uzvedības paradumu līmenis pētījuma sākumā un beigās pēc kritērijiem.

Var redzēt kopēja grupas uzvedības paradumu līmeņa pozitīvu dinamiku. (sk. 7.attēlu).

7.attēls. Grupas uzvedības paradumu līmenis pētījuma sākumā un beigās.

No novērošanas rezultātiem var redzēt, ka nodarbības palīdzēja bērniem sekmīgi paaugstināt uzvedības paradumu līmeni.

Secinājumi

Kvalifikācijas darba “Uzvedības paradumu veicināšana 5-6 gadus veciem bērniem pirmsskolas izglītības iestādes dienas ritā” mērķis - pētīt 5-6 gadus vecu bērnu uzvedības paradumus pirmsskolas iestādes dienas ritā – tika sasniegts. Visi uzdevumi ir izpildīti.

Lai veicinātu uzvedības paradumus 5-6 gadu veciem bērniem pirmsskolas izglītības iestādēs dienas ritā, autore veikusi pētījumu kādā PII. Pētījuma gaitā bija trīs posmi: pirmais - bērnu uzvedības paradumu sākotnējā konstatēšana; otrais - izmēģinājuma darbība (uzvedības paradumu veicināšanas saturs bērnu darbībā); trešais - datu analīze par bērnu uzvedības paradumu izmaiņām izmēģinājuma darbības rezultātā.

Darba autore bērnu paradumu sākotnējai konstatēšanai un bērnu uzvedības paradumu izmaiņām izmantoja pedagoģisku novērošanu. Novērošana tika veikta pēc noteiktiem kritērijiem, un pēc katras novērošanas tika sastādīti novērošanas protokoli, kur var redzēt katra bērna attiecīga uzvedības paraduma līmeni un visas grupas uzvedības paradumu līmeni pēc atsevišķiem kritērijiem.

Datu analīze par bērnu uzvedības paradumu izmaiņām izmēģinājuma darbības rezultātā ļauj izdarīt šādus secinājumus:

- visaugstākais līmenis pētījuma sākumā bija rūpēm par darba piederumiem un vidi; viszemākais – piedalīšanās kārtības noteikumu izstrādē. Autore uzskata, ka tas saistīts ar šo paradumu ievērošanas vienkāršību. Savukārt izstrādāt kārtības noteikumus salīdzinājumā grūti.
- visaugstākais līmenis pētījuma sākumā arī bija rūpēm par darba piederumiem un vidi, bet papildus prasmei veidot cieņpilnas attiecības ar skolotājiem un citiem bērniem; viszemākais – kā arī sākumā piedalīšanās kārtības noteikumu izstrādē. Bērniem patika apgūt un pilnveidot cieņpilnas attiecības ar skolotājiem un citiem bērniem, un tas bija interesanti un zināmā mērā viegli.

Pētījuma beigās var redzēt pozitīvu dinamiku bērnu uzvedības paradumu izmaiņā: var redzēt katra bērna pozitīvu dinamiku un pozitīvu dinamiku grupas uzvedības paradumu līmeņos. No novērošanas rezultātiem var redzēt, ka nodarbības palīdzēja bērniem sekmīgi paaugstināt uzvedības paradumu līmeni.

Pētījuma hipotēze: 5-6 gadu vecu bērnu pieklājīgas uzvedības paradumi tiek veicināti, ja: skolotājs nodrošina saturu bērnu uzvedības paradumu sekmēšanai; bērni ievēro uzvedības noteikumus un reflektē par to; pirmsskolas izglītības iestādes vide ir bērnu atbalstoša – apstiprinājās.

Priekšlikumi

- Lai bērni apgūtu grūtākos kulturālās uzvedības noteikumus, vēlams izmantot kolektīvās rotaļas, vingrošanas spēles rotaļas, inscenēšanas rotaļas. Šādas rotaļas tiek rīkotas dienas pirmajā un otrajā pusē. Piemēram, rotaļu “Mēs mazgājamies” var novadīt pēc snaudas, tieši pirms mazgāšanās.
- Pedagogam jāizmanto rotaļas paņēmieni, kas bērnos rada pozitīvas emocijas, nodrošina bērna lielāku uzņēmību pret kultūras uzvedības noteikumiem. Plānojot rotaļu saturu, pedagogs balstās uz saviem novērojumiem par bērniem. Izsekojot izmaiņām bērnu uzvedības attīstībā, viņš pielāgo rotaļu saturu, ņemot vērā bērnu īpašos apstākļus un spējas.
- Bērni turpina veidot patstāvību, spēju pārvarēt nelielas grūtības. Ir sarežģītas prasības darbību veikšanai režīma procesos, rūpīgai attieksmei pret rotaļlietām un vecāko darbu. Skolotājam jāpievērš liela uzmanība bērnu veidošanai un pieklājīgas izturēšanās noteikumu ievērošanai, organizētai uzvedībai bērnudārzā. Nosacījumi pirmsskolas vecuma bērnu uzvedības kultūras audzināšanai ir šādi:
  1. Pedagogu un vecāku autoritāte un kultūra. Uzvedības kultūras veidošanā liela nozīme ir skolotāja kultūrai, komunikācijas raksturam ar bērniem, attiecību stilam. Pedagoga spēja piezīmju un dažreiz humora vietā dot padomu, taktiski labot pārkāpumu, interese par bērnu pasākumiem, vēlme viņus atbalstīt, uzticēšanās un pieķeršanās ir, kas rada bērnu vēlmi sazināties ar viņu, atbildēt uz katru lūgumu. Bērni atdarina skolotāja uzvedību, atspoguļo vecāku kultūru un pārnes to uz attiecībām ar vienaudžiem.
  2. Precīza režīma ieviešana ļauj saglabāt līdzsvarotu stāvokli pirmsskolas vecuma bērniem, laikus pāriet no vienas aktivitātes uz otru, novērst pārmērīgu darbu, mainīt aktīvās darbības un atpūtas laiku. Precīzs režīms ļauj veidot uzvedības stereotipu. Savlaicīga dienas ritma ieviešana novērš traucējumus uzvedībā, kas parasti rodas nogurdinošas gaidīšanas laikā.
  3. Pareiza situācijas organizēšana, kurā atrodas bērni. Rotaļlietu, dažādu materiālu, rokasgrāmatu un aprīkojuma izvēle, kas atbilst bērnu vecumam, viņu interesēm un zināšanu, prasmju un iemaņu saturam, ērta mēbeļu izvietošana, tas viss rada apstākļus dažādu aktivitāšu izvietošanai, aizrauj pirmsskolas vecuma bērnus, ļauj viņiem atrast interesējošas aktivitātes un tādējādi novērš traucējumus uzvedībā.
  4. Pozitīva emocionālā atmosfēra bērnudārzā un ģimenē. Tā ir labas gribas atmosfēra, daudzveidīga un aktīva, saturīga bērnu darbība, kas iedveš bērnos vēlmi iesaistīties, sakārto viņu dzīvi un atspoguļojas viņu uzvedības kultūrā.

Literatūras un avotu saraksts

1. Bērnš sešu gadu vecumā: no rotaļām līdz mācībām. 2011. Pieejams: http://www.lpii-rukitis.lv/data/Dokumenti/berns_6gad_vecuma_informat.pdf [Skatīts 2022.gada 01.aprīlī].
2. Definition of Habit. Merriam Webster Dictionary. Pieejams: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/habit> [Skatīts 2022.gada 16.aprīlī].
3. Gardner, B. (2019). Habit Formation and Behavior Changefree. Pieejams: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190236557.013.129> [Skatīts 2022.gada 01.aprīlī].
4. Kalvāns, Ē. (2018). *Attīstības psiholoģija*. Rēzekne: Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija.
5. Kohlberg, L. (1981). *The philosophy of moral development*. Harpner & Row.
6. Yoon, E.Y and Frank, M.C. Preschool children's understanding of polite requests Department of Psychology, Stanford University Pieejams: [https://files.osf.io > providers > osfstorage > direct](https://files.osf.io/providers/osfstorage/direct) [Skatīts 2022.gada 01.aprīlī].
7. Skola 2030, Pirmsskolas mācību programma. Pieejams:
8. Svence, G. (1999). *Attīstības psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne ABC.
9. Špona, A., & Čehlova, Z. (2004). *Pētniecība pedagoģija*. Rīga: RaKa.
10. Špona, A. (2006). Audzināšanas process teorijā un praksē. Rīga: Raka, 57. lpp.
11. Vecākā pirmsskolas vecuma bērnu uzvedības kultūras audzināšana. Uzvedības kultūras veidošanās posmi pirmsskolas vecumā. Pieejams: <https://solnysh.ru/lv/beauty-secrets/vospitanie-kultury-povedeniya-detei-starshego-doshkolnogo.html> [Skatīts 2022.gada 12.aprīlī].
12. Vorobjovs, A. (2002). Sociālā psiholoģija. Rīga: Izglītības soli.
13. Zelmenis, V. (2000). Pedagoģijas pamati. Rīga: Raka, 34. lpp.
14. Азова, Г.М. (2014) *Воспитание культуры поведения и положительных взаимоотношений у дошкольников*. Астрахань, Издательство «Спутник +».
15. Картотека дидактических игр по формированию культуры поведения у детей дошкольного возраста Составила: Развозжаева Е.Н. Pieejams: <https://nsportal.ru/detskiy-sad/raznoe/2019/02/16/kartoteka-didakticheskikh-igr-po-formirovaniyu-kultury-povedeniya-u> [Skatīts 2022.gada 10.maijā].
16. Максимова, И.В. (2013). Педагогические условия воспитания культуры поведения у детей старшего дошкольного возраста. И.В. Максимова, Н.В. Полянская // *Теория и практика образования в современном мире: материалы III Междунар. науч. конф.* Санкт-Петербург: Реноме, – с. 64-67.

17. Петрова, А.А. (2015). Нравственное воспитание и формирование культуры поведения детей старшего дошкольного возраста *European research*. № 10. – с. 125-127.
18. Трубайчук, Л.В. (2014). Формирование общекультурных умений у детей дошкольного возраста. *Вестник Бурятского государственного института*. 1 (4)

Pielikumi

Bērnu pētījumā sākumā

	Prasme veidot cieņpilnas attiecības ar skolotājiem un citiem bērniem	Sadarbība grupā	Uzvedības paškontrolle	Rūpes par darba piederumiem	Rūpes par vidi	Labas un sliktas rīcības un izturēšanās izskaidrojums	Piedalīšanās kārtības noteikumu izstrādē	Gērbšanās kultūra	Ēšanas kultūra	Kopā
Katja C.	2	1	2	2	3	1	1	2	2	16
Katja S.	2	2	2	2	3	2	1	3	2	19
Iļja	2	2	2	1	2	2	2	2	2	17
Ļoša	2	2	2	3	3	1	1	2	1	17
Diana	2	2	1	2	2	2	2	2	2	17
Veronika	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18
Artjoms Š.	2	1	1	1	2	1	1	1	2	12
Anastasija	2	2	2	3	3	2	2	1	2	17
Roberts	2	2	1	1	2	2	1	2	2	13
Arina	1	1	2	2	3	2	1	2	2	16
Maksims	2	1	1	2	2	1	1	2	2	14
Artjoms A.	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18
Angelina	2	1	2	3	3	2	2	2	2	19
Saša	2	2	2	2	2	2	2	2	1	17
Dāvids	1	2	2	1	2	2	2	2	2	16
Alisa	2	2	2	2	3	2	2	1	2	18
Kopā	30	27	28	31	39	28	25	30	30	264

Bērnu paradumi pētījuma beigās

	Prasme veidot cieņpilnas attiecības ar skolotājiem un citiem bērniem	Sadarbība grupā	Uzvedības paškontrolle	Rūpes par darba piederumiem	Rūpes par vidi	Labas un sliktas rīcības un izturēšanās izskaidrojums	Piedalīšanās kārtības noteikumu izstrādē	Gērbšanās kultūra	Ēšanas kultūra	Kopā
Katja C.	3	2	2	3	3	2	2	2	2	21
Katja S.	3	2	2	3	3	2	2	3	2	22
Iļja	3	2	2	2	3	2	2	2	3	21
Ļoša	3	2	2	3	3	2	2	2	2	21
Diana	3	2	2	2	2	2	2	2	3	20
Veronika	3	2	2	3	3	2	2	2	3	22
Artjoms Š.	2	2	2	2	2	2	1	2	2	17
Anastasija	3	2	2	3	3	2	2	2	3	22
Roberts	3	2	2	2	2	2	1	2	2	18
Arina	2	2	2	2	3	2	1	2	3	20
Maksims	2	2	2	2	2	2	1	2	3	18
Artjoms A.	2	2	2	3	3	2	2	2	3	21

Angelina	3	2	2	3	3	2	2	2	3	22
Saša	2	2	2	3	2	2	2	2	2	19
Dāvids	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18
Alisa	3	2	2	2	3	2	2	2	2	20
Kopā	42	32	32	40	42	32	28	33	40	322

GALVOJUMS

Es, Diāna Stepuļonoka

Apliecinu, ka darbs izstrādāts atbilstoši zinātniskās ētikas principiem.

Darbā izmantotā literatūra u. C. Avoti norādīti literatūras u. C. Avotu sarakstā.

Dažāda veida informācijai (atziņām, citātiem, attēliem, tabulām u. C.), kas iegūta no minētajiem avotiem, pētnieciskajā darbā un tā pielikumos norādītas atsauces.

Darba autors

Diāna Stepuļonoka

26.05.2022

IZZIŅA PAR AIZSTĀVĒŠANU

Kvalifikācijas darbs „____ Uzvedības paradumu veicināšana 5-6 gadus veciem bērniem pirmsskolas izglītības iestādes dienas ritā

_____” izstrādāts Latvijas
Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi un izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti.

Autors: __Diāna Stepuļonoka_____

(vārds, uzvārds)

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Darba zinātniskais vadītājs/a: _____ Dr.paed.Anna Līduma_____

(zinātniskais grāds, vārds, uzvārds)

2022. gada pavasara semestris

ŠIS DARBS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU.